

NAPREDNJAK

List hrvatske pučke napredne stranke.

Pretplata: na godinu Kr. 5.— Na pò god. Kr. 2.50. Za inozemstvo suviše pošt. trošak.

Pojedini broj u mjestu 6 para vanka 8. Plativo i tuživo u Šibeniku.

IZLAZI SVAKOG PETKA

Izdavač, vlasnik i tiskar „Pučka Tiskara“
Dr V. Ilijadica i drugovi — Šibenik.
Odgovorni urednik: IVAN SLAVICA.

Pretplata šalje se administraciji. Pisma šalju se uredništvu. Rukopisi se ne vraćaju a neplaćeni se listovi ne primaju. Oglasi se računaju po 16 para po petiti retku; za više puta po pogodbi. Priopćenja i zahvale po 20 para po retku. Plaća se sve unaprijed.

BROJ 2.

SE NE VRAĆAJU. — POŠILJKE NEPLAĆENE PRIMAJU SE. — E RAČUNAJU 16 PARATA ETIT RETKU, A ZA TA PO POGODBI. NJA I ZAHVALE 20 PARA PO RETKU. —

Svjedodžba ponašanja „Naprednjaka“.

Naš „Naprednjak“ postigao je među dalmatinskim, a sigurno i među svim austrijskim listovima, rekord u — zapljenama, radi njegovog slobodnog, neustrašivog držanja i žilavog otpora protiv sili, radi bezobzirne i objektivne kritike svega, što je trulo, te radi ustrajne i vatrene, mladenačke borbe za pogažena nam prava i slobodnost.

Počam od uvođenja komesarijata u Hrvatskoj malo je koji broj našeg lista utekao nemilostivoj i silovitoj modroj olovci drž. odvjetnika. Broj 15., 18-23, 24, 25, 26, 27, 32, 33, 34, 35, 36, 37 sve jedan za drugim plijeni su zbog zločina §§ 63, 65, k. z. zbog prestupaka §§ 302, 303, 305 itd. t. j. radi zločina uvrede veličanstva, smetanja javnog mira i reda, bunjenja, draženja, vrijeđanja, snizivanja ugleda pojedinih institucija itd. itd. — fali nama još samo § 58. k. z.: *veleizdaja*, pak će s nama u Sibiriju!

Kroz ovu godinu šibensko je novinstvo — radi nas — postalo glasovito zapljenama. U Šibeniku je naime ove godine izvršeno i po c. k. Okružnom Sudu potvrđeno do sada 40 zapljena. Iza nas je na redu Dubrovnik sa 35 zapljena. Zadar sa 32 i Split sa 16 zapljena.

Prema ovoj svjedodžbi čudorednog ponašanja sa strane drž. cenzure mi smo dakle najnemirniji, najpajprenji.

Bude li nas čitalačka publika širila i potpomagala preplatama, te tako suzbijala šikanacije i štete, što nam ih cenzura redovito počinja, ostajemo i dalje nosioci rekorda u zapljenama, te ne ćemo sustati u žilavoj i vatroj borbi.

Preporučamo se stoga našoj čitalačkoj publici, kao i omladini našoj.

Uredništvo.

„Sursum corda — habemus ad dominum.“

Na euharistički sastanak (23. po redu), što će se obdržavati od 12.-15. tek. mj. u Beču zgrnuti će se u Beč od 70-80 tisuća stranaca kako javlja „Fremden Blatt“. Poduzete su sa strane vlasti najstrože mjere. Dok se klerikalne brošure i letci slobodno dijele, zabranjeno je svako širenje letaka, što ih bečka „Slobodna škola“ tiska i na milijune tura u svijet, agitirajući protiv kongresu. Bilo je uhapšeno 250 osoba, što su širile te liberalne letke. Vjernici će se svi pričestiti, slušati propovjedi i onda će u golemoj procesiji, u kojoj će prisustvovati dvor, aristokracija, vlasti, vojska, svećenstvo, škole i puk, proći gradom, pjevajući prema staroj tradiciji molbu zahvalnicu:

„Sursum corda — habemus ad dominum.“
„Sursum corda“, ne znači „gori konope!“ — kako bi mogli pomisliti naši pučani, koji ne poznaju lantinstun, a niti bi vrhovni poglavice svećenički u Beču bili tako netaktni da bi govorili o konopu u kući onoga, što ga vješaju: da bi pred ono 3869 Hrvata i 38000 Slovenaca, što će biti prisutni kongresu govorili baš sada o konopu, koji spominje vješala, kad se vješala njišu nad našim narodom.

Ne radi se dakle o konopu, nego o tradicionalnoj molbi zahvalnicu, koju treba da vjernici, pa i Hrvati, smjerno podignu „ad dominum“, u Beču, a što im u domovini Hrvatskoj zaudara po konopu i vješalima, to ne spada na stvar, jer smo prvo katolici, pa Hrvati, prva je euharistija i evanđelje po Luki, pa Cuvaj i apsolutizam.

Ovo pišemo ponajviše radi naših „radikalnih“, „svijesnih“ Hrvata u Šibeniku, kojih je na euharistički kongres pošlo 66 odavle. Kažu da je i

uprava našeg „sokola“ otišla na poklon u njemački Beča, a kad je u našem zlatnom Pragu bilo sveslavensko slavlje prigodom svesokolskog sleta, nije iz Šibenika ni jedan „sokol“ otišao. Kad je u Zagrebu bio sokolski slet nije iz šibenskog „sokola“ ni jedan vježbao. Danas eno svi u Beču prave duhovne vježbe i sagiblju skromne šije, pjevajući molitvu zahvalnicu iz Šušteršićeva logora — ad dominum.

Slava mu! Slava mu! — Šušteršiću našem!
I komesar Cuvaj pošo je u Beč na taj kongres.

Ne klonimo!

Ni u času, kad „nekolicina“ nije održala riječ, te time zapriječila, da jedan jaki val snage i svijesti prođe u rastrkane redove mlitavih i apatičnih i do onih autokratskih sfera, od kojih nas stoljećima dijele kineski zidovi bezdušnosti — ni u ovom času nije uputno tangirati u pojedine osobe. Tiče se naime famoznog splitskog sastanka, koji se je nedavno obdržavao.

Mlade i usijane glave zaslijepile su stare iskusne borbe, i okupili ih u Splitu, da vijećaju. Ljudi se dali nasamariti i kad ih je slučaj okupio, njih: Monteke i kapulete, pogledali se i od stida se nasmijali. Puče im isti tren pred oči gorka, pregora zbilja: nasamarise nas! I odlučiše oči, da zadrže formu, izdati savjet, nalog, ispriku. Proglasiše „Mir“!

Narodu ubijaju ono čovječjega, što mu nakon strpljivog stradanja ostade — i on je nezadovoljan; a oči nareguju, da narod svoju pepeljastu, pokorničku, nakaženu glavu zavuču u rupu i tu, gdje ga ni zrak ne sluša, da se iskali, da tu protjestuje.

I mi ćemo mirovati, dok nas „u ime zakona“ čuškaju, dok nas vuku po tamnicama, dok nas tlače i ponizuju: mirovaćemo, jer su iskusni oči naredili!

I učinit će tako ljudi; biće ih mnogo, koji će potajice, bez koristi, kleti, koji će moralno umirati u nirvani.

A oni, koji su sačuvali odvažnost da gledaju otvoreno, bez straha; oni, koji identificiraju sebe s pojmom narodne jedinice; oni, koji žele da sačuvalu svoj ponos i poštenje do zadnje konsekvence — radit će. Prepustiti će čitavo ono carstvo nojeva, i žutih, pitomih kanarinaca. Svi mladi i svježi sabrat će se i skupiti u malene, ali čvrste, jer ustrajne redove i poći u borbu, u plemenitu borbu za moral.

I narodna borba prestat će da bude borba za mandate. Nama treba odgoja narodnoga i svijesti više od ljudi, koji će nas zastupati ondje, odakle nam mnogo zla, a nikakve koristi. Nama ne treba suviše reprezentativnosti; mi hoćemo svijesnoga rada u narodu, mi hoćemo snagu u svijesti narodnoj.

Pozvana je stoga sva svijesna omladina, da stupi u čvrsto kolo, koje će povesti akciju: omladina sviju stranaka, omladina sviju staleža.

„Mlade i usijane glave“ učinit će ono, što nisu ni započeli da rade svjesni oči.

Ne klonimo! Na okup!

—ir—

Na molbu omladine uvrstavamo. Op. ur.

„Uscocchi“.

Zadarski „Risorgimento“ oborio se na nas u svojem zadnjem uvodniku (i dopisima) fanatičnim bijesom tripolitanskih *marabutta* stoga, što smo kritizirali neiskrenost i nepatriotizam šibenskih „radikala“ i njihovo izdajničko držanje i slogu s talijanašima. Dok nas stari „Dalmata“ barem u

blagoj formi barbarizuje, mladi „demokratski“ „Risorgimento“ krsti Hrvate dalmatinske jednodstavno potomcima bijesnih, divljih uskoka, a nas naprednjake specijalno naziva „progressisti verso la barbarie“, i „perfetti croati“, što po njihovoj kulturnoj frazeologiji znači: savršeni divljaci. Smušeni fanatik talijanaški filozofira u svom uvodu i analizuje s psihološkog gledišta divlji uskočki instinkt, koji da je u krvi nas Hrvata i uza sve to ima još obraza da govori o pomanjkanju uljudnosti i „gentilezze“ kod nas. Ta kad i gdje smo mi tako nisko pali, da bi političke protivnike obasipali onakvim pogrdama i riječtinama kô što radi stranka ulice zadarske kad veli: „Il patriotismo croato si esprime a colpi di pistola... Il perfetto croato ha per motto: ammazzare per vivere“...

Zadarski hrvatožderi zaboravili su sigurno na one Mussoline, camorriste i crne ruke, s kojih je Italija postala glasovita i nijesu sigurno pročitali ni stranice iz Lombrosovih „delinquenti“, Angiolelliovih „delinquenti politici“ itd. inače bi znali da su Talijani u delinkvenciji prvi i da bi mi imali kudikamo više prava dobaciti njima onaj motto: amazzare per vivere.

Prema našoj terminologiji uskokom bi se imao zvati prvi vođa te zadarske „demokratske“ ulice, koji je po rodu i plemenu... iz Sinja, iz kršnih cetinjskih Božića, uskočio se iz ovog „divljeg“ našeg plemena u civilizovanu, finu talijanašiju, te od Božića postao Italo Boxich? Zar nije „uscocco“ njegov adlatus Negovetić? A odakle su uskočili zadarski kaponje: Krekić, Giljanović, Smrkinić, Medović, Devetak...

Otkle Ilići, Gospiodnetići, Boglići, Novak, Vuletići, Bučići.

Otkle naši šibenski Divnić, Čače, Miagostović, Marasovići, Kuzmići itd. da i ne govorim o onim mladim — dopisnicima „Risorgimenta“, medju koje će spadati i onaj „dottorino“ demokratice (koji leti u visinama aristokratskim i na universi pravi grozan fiasco s lažnim naslovima „conta“ venecijanskog!) koji je možda također nekakav „uscocco“ sa dočekom na — ić.

Eto kakvi su ti talijanaški „uscocchi“, koji se „dalle montagne vergini“ kršne Zagore, te Bukovice i Cetine, spuste u naše gradove, da kao bandaführeri predvode talijanašku ulicu i sa svojim gimnasticanti-ma, bersaglierima, garibaldinima jurišaju na sve što je hrvatsko, nazivljući barbarima, avarima, divljacima iz Papuazije itd. narod koji ih hrani i trpi. Njima je to „gentilezza“ što ih tobožnji najradikalniji „pravaši“ na šibenskoj općini — radi niskih spekulacija strančarskih i osobnih — puštaju da se šepire i bane po miloj volji, tako da talijanaši u Šibeniku bolje stoje od naših pristaša, te su slobodniji i od zadarskih talijanaša. Zbilja svak ima pravo da žive u miru, ali ponajprije imamo to pravo mi Hrvati u Dalmaciji, kojih je 97% prema 3% talijanaša, a još prije imaju to pravo Hrvati glavnog nam grada Zadra. Pa čemu onda ti zadarski predikaturi tolerance i uljudnosti ne puštaju i hrvatsku glazbu u Zadru (ko naši „radikali“ šibenski talijansku) da sedmično udara, da obilazi gradom i čemu bježe, zviždu, mlate... kad samo vide sokolsku košulju? Neka na ovo odgovara „uscocco“ iz „Risorgimenta“!

Bilješke.

Bluni — pravaškoj „Kruni“ imamo da odgovorimo još samo to, da nas je poslala u bersagljere i predbacila nam, da ćemo dobiti bersagljersku medalju, jer da smo ih izložili zadarskoj ulici (bijedni, koliko su šaka u rebra uvatili ovo dana

INAJSTIĆ.
Ilijadica i drugovi

ponos Milanaca ipatičan, kao što ki ponos, ali je ostojan divljenja, an; on je plamen, e, on je moralna čudnovatu aktivaj radi mnogih ajžvahniji, najuje, duguje svoj

isiti, ako mogu alno čuvstvo, naći alijani bili psihosamo prema svom nego najvećma evo to je baza a.

na logično izviru, gi tijekomv unu-ke. Nacionaliste ferentni naprama politike i nekomu aga kao ispraznim vcima. Sada, a da e pred nekoliko ustellini okolodalia“ nekoliko člarugi irendetizam“, upirao u dužnost, pitanja Podneva

oslobodimo one manja, a svi znaju, u svojoj veoma knjigama, u konia, nije nikad zaitanja i probleme je razlika izmegju e bave ovim proicijonalista), samo ene stranke kon-života cilj samoj vlja svrhu nacije n naime hoće — njegovu misao, a

seoske djece s kojom ptica, razuzdan kao šao čas poslan od sposobnost stvaranja razvijati, učiti zanat, umjetnički izražaj, iti preslice s konča- u vretencu izdupsti rno olova, da zvuči aricu ili dragu kojoj e vježbati se gradeći Bosne, što je stradao kiteći je izragjenom ma. Ta drvena obuča a starcu: žuljala je ar onda načini šljaku buvene; u toj prvaj rirode momče je po- osjećanje forme i ičku inteligenciju. Zaića, Antu Starčevića, izrezujući ih u drvetu; ije u drvetu, zatim u

om čudotvoreu čak i gje u zadarskom „Na- o darovitom pastiru, ine poticao je vige-

putu ispunjavanja tog zavjete. Borba za oslobogjenje bila nam je jedanput sa samom Turskom. Bila je teška, ali jednostavna i jednostrana. Sad je zamršenija i na više strana. Naš narod imade danas protiv sebi svu Europu i njezinu humanitarnu lukavost i diplomatsku sofisticirano vještinu. Sad Berchtoldi, sad Izvolski, sad Kiderlen-Vehleri i Betman-Helvegij (i kako se još zovu ovi zagovaratelji mirnog rata) upliću svoje vješte prste u potku i osnovu naše narodne sudbine, ne dajući nam da satkamo i dovršimo pasmo narodnog oslobogjenja i napišemo zadnju stranicu narodne epopeje. Evropske velike države po advokatsku mrse

toga uvodu, dok južnana to nije, mi ce u velikom opsegu ikada biti za Slovence same, još manje za sviju nas na jugu.

Poduprti našim razlozima digosmo svoj glas onda protiv općeg glasa slovenskih rodoljubnih krugova, vječujući, da bi se (još onda) imalo nastojati i tražiti, da se pitanje slovenskog (slovensko-hrvatskog) sveučilišta spoji sa onim talijanskog, da se jedno bez drugog ne smije da riješava.

Nijesu nas onda shvatili i neki digosmo se protiv nas, osugujući naše postupanje kao nerodoljubno i vraćahu nam list zbog toga.

Čitamo sad po novinama, da je mladi slov. li-

radi nas! Op. ur.), dočim nas istodobno i radi istih redaka bersaljeri „Dalmate“ i „uscocchi“ „Risorgimenta“ divljački napadaju, nazivajući nas „perfetti croati“.

Glede „bučoglavosti“, predbačene nam, odgovorit će kao najkompentniji, Škalabrin, glavni suradnik „Hrv. Riječi“.

Pronevjerenja novca što se šalje putem pošte na dnevnom su redu. Stiglo nam je mnoštvo tužaba sa strane seljana iz Vrsna, Boraje, Vrpolja itd. proti seoskoj pošti u Perkoviću, da im do danas nije izručila novac, što im je još od lanijske godine poslan iz Amerike. Došlo je i do kaznenih istraga radi krivih namirnica i lažnih svjedoka. Znamo, da je c. k. Ravnateljstvo pošta i brzozava o svemu ovome dobro obaviješteno, pa se čudimo, što još do danas nije posredovalo i izručilo novac siromašnim seljanima. Tako je Mati Budimiru p. Joke ponestala na pošti svota od Kr. 300, pak Belaku i još nekim seljanima, o čemu drugi put.

„N. Jedinstvo“ i opet nas citira. Negda nas je — a nije davno bilo — zvalo „gjetićima“, obasipalo uvredama, a u zadnje doba citira. Sve prama vjetru. „Sloboda“ pro, Antonije contra. „Sloboda“ proti slavju u Kninu, Antonije za i tako napred. Vajni Antonije misli zar, kad mi objektivno kritiziramo, uvrstavajući članak jednog zaslužnog člana glavnog odbora naše stranke, da i mi pišemo radi Maruna (Eno im ga! Op. ur.) i radi patakuna kô „N. J.“

Dopisi.

Makarska, 3. septembra.

Na adresu zastupnika Klarića, vlasnika prve kožarnice u Dalmaciji, staroste Sokola, vijećnika i, t. d.

Naš velemožni gosp. zastupnik nije odavna, pa eto ga u posljednjoj „Hrvat. Rieči“ (br. 698.), da napada ovgješnje naprednjake.

Po prirođenom običaju brunda Mate svega i svačesa, samo ne odvrća na upite, a cilj mu je brundanja rekbi nijekanje naprednjaštva.

Čemu to? Čemu se bojati prazne puške? To lude čine.

Ako nema ovamo naprednjaka, čega se onda bojati, čemu ih grđiti, crniti, napadati, i o njima u opće računa voditi?

Nego, kad se o njima toliko piše i govori, toliko ih se grđi i napada, mogao bi nepristan čovjek u brundanje šjor deputata povjerovati i reći: „Mi naprednjaka ima u primorju, te ih se Mateša i telići boje, pa ih tako napadaju, ili su u najgorem slučaju samo ona trojica, koja mu toliko glavu taru.“

Ne! Ne boji se Mateško, naprednjaci ne gramze za častima; ne će ti oteti mandata ni općine, ali uvijek će budno paziti na prstie tvoje i tvojih, te do prigode i udariti će po njima, kad ih previše budete pružati.

Jednome čovi, koji je sve stranke promijenio, i koji se sad s hofratom grli, a ulagiva se oko D.r Vrankovića i ostalih, obraz mu je baš . . . , da može sjajiti jedino telićina.

Ognjeni zmaj.

Na bečkoj komediji.

Narode! Prepušten si milosti zlobne ljudske ruke, pa jedini prst božji spasiće te i tvoji pobožni pastiri i laici i hajd' u Beč . . . — Ovako po prilici naši klerikaleci zovu narod na poklon presv. otačstvu. Karakteristično je, da laik Mate Klarić prvi potpisuje pozive, a ne zastaju svi vrli rodoljubi a la Benković ecc. Idu na tu bečku komediju, da se pod izlikom klanjanja svetom otačstvu, klanjaju Cuvaju, koji će ih predvoditi. To je posve jasno. Eto pravaške iskrenosti i razvikanog rodoljublja na djelu! Za kongrese se zalažu, a za bijednu Hrvatsku ni makac! Ovakve pojave čine, da na naš narod svratimo prezir cijelog svijeta.

Rajski.

Tribun, 1. IX. 1912.

Naš don Mate uvijek postupa, kako stoji u programu njihove klerikalne kulture. Zlorabi misu i oltar u svoje lične svrhe. Ima ovih dana putovati, pa naš s oltara upućuje, da ostavlja nekog fratra sebi zamjenikom. Dosta smo do sada iskušali te fratre kao najveće prefrigrane lopove, pa nam ova vijest ne dolazi ugodno. Don Mate veli, da ide u Beč, gdje će ići cijelo sveštenstvo, da se Bogu moli, kako bi žene ostale mužu vjerne . . . Teško bi bilo

nabrojiti, koliko li takvih gluposti taj popo zna reći!

Preporučamo tim „božjim ugodnicima“, da u svojoj toj revnoj službi ne zaborave i za svoju crnu dušu štogod, koji komad raja isposlovati, a u Beču i za našeg krvnika Cuvaja koji očenaš izmoliti!

Crnko.

Kistanje, 2. septembra.

U 697. br. „H. R.“ izašao je dopis iz Kistanja, a stalan sam, da ga Vidi nije napisao, jer bi onda nešto ipak znao. Traži dopisnika „Napred.“. Vidi ga svakog dana i poručio mu je dapače ko je dopisnik. Taj isti dopisnik u lice je Vidi u sudu rekao, da je bedast, ali ga nije tužio. Umiri se, Vide, znam da te peče istina. . . .!

U.

Drniš, 9. IX. 1912.

Ko obično na pravaški način i u 701. br. „H. R.“ napada se na odlične drniške ličnosti. Kritiku objektivnu i iskrenu odobrajemo. Toga nema kod tih pravaša; pišu u špekulativne svrhe. Naša stranka u te drniške petljanije nije nikada učestvovala, a naglasujemo, da ćemo raditi uvijek posvuda, da se ove nesnosne prilike saniraju. Gledom na napadaje na upravu općinske štedionice, odgovaramo, da sva krivnja baš pada na R. Grubišića i Dr. B. Štambuka, koji nemilosno gospodare u njoj. Gosp. I. Skelin nije bio ni u odboru ni u upravi, a valja pomenuti, da se sa nekim ljudima ne može zajedno raditi.

Marko.

Šepurina, 8. IX. 1912.

U 19. br. cij. „Napred.“ istakoh, kako je bez ikakva razloga biskupski šibenski ordinarijat oduzeo našem mjestu, koje broji dvije hiljade duša, duhovnog pastira. Ipak, biskup Pappafava uza sve naše molbe nije znao da to uredi, a megjutim taj vjerski poglavica nameće nam najteže redovine (do 10 hiljada kruna!). Ekonomski smo ugroženi, a niko nam ne pomaže, već sve vlasti, državne i crkvene gule. Taj biskup zabranio je našem mještaninu fra Roku M. Mijat, da služi ovdje ikakav obred crkveni. Cijelo je selo sa jakim nezadovoljstvom tu vijest primilo. Zato ogorčenjem protestiramo na taj biskupov korak.

I. M.

Naša kronika.

Prilike u Turskoj sve se veća pogoršavaju. Arnauti bez prestanka pljačkaju i vrše nasilja. Srbi najvećma stradaju. Činilo se, da će Arbanasi pristati na ponude Turske, ali su sada rekbi prekinuti svi odnošaji pregovora. Po svim znacima Turskoj se zla jesen sprema. Turski bijes razuzdano je snažan, a u Bijelom Polju bio je velik pokolj naše braće. Vlast turska pruža se jedno na Skadar, jer inače svuda gospodare Arnauti.

Kongres slobodnih mislilaca. 2 septembra držao se je u Monakovu kongres slobodnih mislilaca, koji je otvorio zastupnik državnoga sabora njemačkog D.r Volgtherr. Čitalo se je, među ostalim, pismo Ernesta Haechela, 78 godišnjeg starca. Primnjena je rezolucija o rastavi crkve od države.

Omladinski pokret, koji sada zahvaća sve više i jače dimenzije, koji je utro pravu i časnu stazu, u „hrv. Hrvatskoj nalazi lijepog i pohvalnog potstrekavanja. Tako su u broju od 7. ov. mj. dva članka, lijepa i iskrena tome posvećena.

Blekasti „Dan“ nosi u predzadnjem broju uvodni članak „Što je s izbornom reformom?“, u kojemu napada na D.r Smodlaku, a vidi se, da su „Danu“ već davno pomučene stanice mozga, pa grozno bulazni . . . Pjeva hvalospjeve svojim mladim zavedenim telićima, a mladohrvatskom pokretu, koji je privukao u zadnje doba na se velike simpatije, podmeće sve moguće laži, dok i napredno gjaštvo klerikalno-kršćanski napada i objeguje svim mogućim klevetama. Popovski moral. Jauče bijedni „Dan“ što nema svoga izrazitog glasila u Banovini. Malo joj je Cuvaja . . .

Iz Hrvatske magjaronski glasovi trube, da je do koalicije, hoće li spasiti domovinu, a da je jedini put tome „sretnome“ uspjehu, ako koalicija stranaka uvidi potrebu pravog unionizma.

Sokolska svečanost u Kotoru bila je obavljena bratski i jednostavno. Čestitamo braći na tako lijepom uspijevanju na tome zdravome putu.

U „Pučkom listu“ ima nekoliko oštrih i iskrenih riječi na adresu nedavnog sastanka naših „očeva“.

Društvo „Luka Jukić“ osnovano je u zadnje vrijeme u mjestu Passaic u New-Jersey, te je pripojeno Narodnoj Hrvatskoj Zajednici.

Vijesti iz grada i okolice.

Amerikanica naša postala je glasovita. Svaki dan dolaze nam stranci da obagu vinograde i novu lozu. Don Frane Ivanišević došao je prvi sa poljičanima, samo što je njemu bila amerikanica deveta voda kisela; glavno je bilo za nj, da je mogao dovući ko general — poljičku raj u poklon pravaško-klerikalnoj Meki u Šibeniku i velikom njezinom proroku: zastupniku Anti. I tako se na šibenskom polju odigrala komedija „Ludro e la sua gran giornata“.

„P. Novine“ furtimaške donijele su o tome nekakvo, izvješće iz kojega vadimo: „Splitski težaci išli kupiti pamet u Italiju i južni Tirol, a pametni poljičani . . . sa „Knežom“ . . . u Šibenik . . . rekao sv. misu u *Jadrnici* . . . Kulić . . . sa *Don Smolčićem* . . .“

I Don Ante Alfirević bio je sa svojim askarima iz Sućurca i okolice i s malim pjetličcem, domagojem Jelavićem, radi istih razloga kô i Don Frane.

Jadna amerikanica kad i ona nije sigurna pred furtimaškom filokserom!

Pohodili su nas i braćani, predvogjeni od nekih odličnih prvaka, samo što su oni, na žalost Tresićevi izbornici, a Dr. Tresić se zahvatio u koštac žestoko s „galijašima“ (čitaj „Nar. List“ ako ti nije dodijalo), pa se šibenski „galijaši“ osvetili bijednim braćanima i poslali ih u selo Zaton na amerikanicu. Ni riječi o njima u „Hrv. R.“, a kamo li čitavi stupci na uvodnom mjestu, kad se radi o Don Frani, o Don Anti, i o Dr. Anti, koji „radi za svih u Dalmaciji“.

U dođuću negjelju pohoditi će nas „Težačka Sloga“ iz Splita, njih oko 700. Doplovit će u dva parobrodica do Jadrtovcu; a onda će pregledati vinograde, pa će objedovati u gradu. Mislimo da se na općini našoj ne će ljutiti, i da će i o našem Ružiću i spličanima u „Hrv. R.“ napisati par stupa, kad je mogla onako slaviti jeseničane i sućurane.

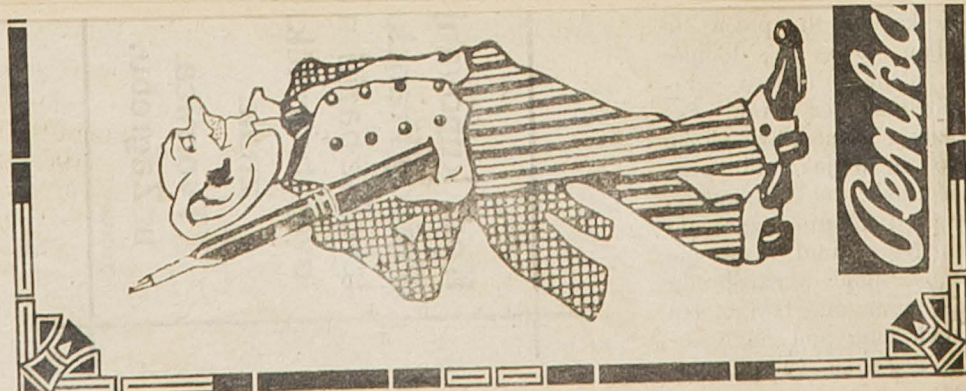
Nadamo se, da će mili nam gosti iz Splita biti potpuno zadovoljni. Naš će ih svijet dočekati srdačno i biti u svemu pri ruci splitskoj „Težačkoj Slozi“.

Bumbuć ponovno napada Dr. Božu Kurajicu u jednoj od zadnjih „Hrv. R.“ Netko bi se htio dokopati vlasti na ludnici šibenskoj, pa u najprostačijem duhu špiela baca se blatom na jednog od najkarakternijih i najvrijednijih naših gragjana, izmišljajući koješta u pijanoj duši. Ali zar pošten čovjek haje, što *bumbuć* na nj laje!

Pomorska vlast kao da nešto čeka, a valja da čeka šta velika i neobična, pa da učini veliku dužnost. Inače, ne možemo razumjeti njezino držanje i indiferentnost prema našem mjestu.

Ono komad kukavne obale od mula do zdravstvenog ureda pravi je dokumenat brige, što ju pomorska vlast pokazuje urednom stanju naše luke. Naše pristanište nije najmanje važno u pokrajini s nijednog gledišta, a ipak u njemu nema ni 10 metara pristojne obale, gdje bi parobrod mogao pristati. Obala, što se gradi od mula do vrulja biće gotova kad i lička željeznica, ili još bolje, kad se jedna strana bude svršavati druga će se gradjena rušiti. Samo mulo izgleda kao rašusen badanj; svaki kamen stoji o sebi ko duge u klimavim obručima. A sav komad obale od mula do zdravstvenog ureda nagnuo se moru ko pravi očajnik, kome je dodijalo živjeti: Šibenčani prolaze, šetaju se tuda i čekaju dan po dan, kad će sva

VELIKA ZLATARIJA
GJURO PLANČIĆ
VIS STARIGRAD VELLUKA
BOGATO SNABDJEVENA PODRUŽNICA
38-52 - - ŠIBENIK. - - -

PRVA ZAUREDAČKA TVORNIKA

pečata iz mjedi i gume za urede. — Tvornica email tabla i tablica. Strojevi za numeriranje i t. d.

Glavno zastupstvo za Dalmaciju: 32

Petrić Ljubomir - Split

obala tumba u more, a za njome kavana „Miramar“ i svi miramarci.

Prava sramota! Ima li ko od lučkog ureda te vidi ovo i shvaća li pogibelj koja općinstvu prijete od onake nepri- stojno držane obale? Javlja li se to nadležnima? Ili zar čekaju prve vijesti, da se je srušila obala, povukla za sobom iskrcanu robu, potopila toliko školjarskih brodova, a ljudskih žrtava ima toliko i toliko?!

A što čini naš zastupnik? Vidi li? Ako ne vidi, kažu li mu? A imala bi i sama općina radi sigurnosti gragijanstva i kuća na obali, kao i trgovine skočiti proti ovoj neprirođenosti i učiniti nešto kod pom. vlasti.

Sutra nek poleti obala u more i s njome toliko iskrcane robe, ko će trgovcima šibenskim i okolice naknaditi štetu? Hoće li pomorska vlast?

Toliko se obala pomakla u more, da su se po metar-dva-tri od ruba otvorile po njoj gotove rupe i jame. Nekidan je jedan gospodin, gledali smo (bio je stranac), uvukao malne cio svoj štup u jednu rupu pred „Miramarom“.

Pišu nam s Ljubitovice: Naš župnik uvijek isti. Do belaja više i tužba na njega, kad on ne mari ni za nas, ni za crkvene dužnosti!

Ima koje vrijeme, da eto gjavole ona dva dana zasebice, što ćeš ga naći u selu. Kud ga belaj nosi, to je velika tajna. Sad mu je mlagarija stala za stopom, da sazna kud se smuća ovaj crni maćak.

Nekidan umro starac Ilija Budimir. Ukućani pošli po župnika, da mu reče misu i otprati ga na ukop. Al župnika nema kod kuće. Tražili ga svuda po kućama i po pojatam, po njivan i ogradam, al nema ga, pa nema.

I tako jadan pokojni Ilija ode k Bogu na razgovor bez mise i bez župnikove pratnje. Što li će stari Bogo reći, kad mu se starac Ilija potuži za ovo na nedostojnog slugu njegovu u Ljubitovici?

Prof. Dedier iz Beograda, još je pod istragom, te mora da stoji do riješenja u Šibeniku; inače je — kako su i ostale novine donijele — na slobodi. Žalosna je to doista „sloboda“, kad mu treba tražiti dozvole kompetentnih vlasti, hoće li se pet koraka prošetati vanka grada. Još žalosnija je pratnja srpskog učenjaka, na njegovim šetnjama, jer ga vjerno slijedi na svakom koraku — i pri crnoj kavi i pred vratima kuće — jedan od naj- notesanijih, najnezgrapnijih detektiva šibenskog c. k. poglavarstva.

Da su barem naše mudre vlasti dale profesoru universe za pratioca pristojnijeg čovjeka! Zar nemaju nego Lovrića u spremi? — Nekidan sam vidio Lovrića gdje progoni mlada čovjeka, inteligentnog izražaja i sjetio sam se odmah, da je to žrtva: prof. Dedier. Iz duše žalimo brata Srbina, i ako ga lično ne upoznamo, te mu radi svih „austriaca“ želimo od srca što skoriji — odlazak, preporučujući mu da se sjeti ovih naših „ustavnih“ prilika, kad prisprije u slobodnu domovinu.

Generalno ravnateljstvo „Slavije“, uzajamno osiguravajuće banke u Pragu poslalo je svog zastupnika g. G. M. Mandića, da provede organizaciju u „osjegovanju životnog odjela“ u Dalmaciji. Preporučamo ovaj slavenski zavod. Potanje u oglasu.

Tezulja „Hrv. Rieči“ ne valja već odavno: ili je zargjala ili se pokvarila. I zato nikad da je ovaj list pošteno vagnuo jedno pitanje. U nedjelnom broju obara se na općinu zlarinsku, što nije već podastrla namjesništvu molbe za beskamatni zajam, pa kaže, da to općina zlarinska navlaš ne čini, jer da se to kosi sa ciljevima kamatnika, koji odiru puk u onoj okolici. Ali — vi sa magarećim ušima i volovskim očima — zar niste pročitali „Smotru Dalmat.“, koja pozivlje zbog bezkamatnog zajma ne samo općinu zlarinsku, da li i — **Skradinsku**. Nego u Skradinu stvari stoji drukčije no u Zlarinu, jer je Mudradžija i općinski mu kolege uz nepokolebivog Antu Dulibića i tako dalje, a ljudi na zlarinskoj općini ne će — vrag ih plako, da pušu u pravaški rog. I za to, udri po njima. Ali kad „Hrv. Rieč“ ne bi bila parcijalna, ne bi ni izlazila.

A kad smo baš na beskamatnim zajmovima, bilo bi dobro znati, koliko je u svoje doba šibenska općina primila i kome ih je podijelila i je li uopće sve razdala. To bi želili onako usput znati.

Za Cuvajeve žrtve sakupila je omladina u Šibeniku 3685 Kr. među gragijanstvom, a moglo bi se sakupiti i pune 4000 Kr., kad bi barem novcima potpomogli stradajuće oni, koji za narod nijesu spremni na veće žrtve.

Iz **Vodica** poslala je omladina K 168:20, što se je tu sabralo za majku Jukića.

Jaroslav Vrchlicky, najveći i najplodniji česki pjesnik umro je u prošli ponedjeljak.

Famozna protuslovlja „Hrv. Rieči.“ Tri puta je „Hrv. Rieč“ pisala o raznim posjetima u šibensko polje i sva tri puta izvalila je po jednu debelu glupost.

Prvi put je izvolila kazati, da je onako velike grozdove mogao samo gospodin Bog nanizati. Ako je tako, zašto, onda i u drugim krajevima nisu nanizani grozdovi?

Drugi put je kazala „Hrv. Rieč“, da je obnova šibenskog polja plod truda i nastojanja šibenskih prvaka i rodoljuba. Ako smijemo, da u šibenske prvake uvrstimo Drinkovića, onda nam je vrlo teško vjerovati, da se sjedeći u kavani i pišući ukočene uvodnike ili bolje razvojene razvodnike uvodničkim stilom ne obnavlja jedno polje i to još — amerikanicom! Možemo samo vjerovati to, da je Drinković napisao više slova u „Hrv. Rieči.“ nego li je zasagjeno loza u Šibenskom polju.

Treći je put kazala „Hrv. Rieč“, da je šibensko polje urodilo tako, da će biti vina više no ijedne godine prije filoksera. Tko je ovo napisao glupan je s dvojakog razloga: jer nije naprosto istina, da će vina biti više, no ga je bilo za najrodnije godine prije filoksera i jer se time kviri cijena i mastu i vinu. U interesu samih je težaka, da se o ljetini ne piše onako, kako to čini organ šibenske općine, misleći u svom neznanju da time koristi težaku; baš obratan efekt može da imade onakovo „bumbaško“ pisanje i da upliviše na sniženje cijene, jer dolazi samo po sebi da produktu, koga ima preobilno, cijena biva niža.

Nije ista stvar kupovati ljude na izbornom pazaru i pisati o vinskome tržištu, pak za to u ovom poslu nek se „Hrv. Rieč“ poklopi svojim velikim ušima i — šuti.

Malo šale. Na kongres u Beču prispio je i komesar Cuvaj iz Zagreba, a prispio je i Krešo iz Šibenika. Cuvaju čuvaj se!

„Hrv. R.“ današnja nosi dva stupca brzjava o „veličanstvenom“ enharističnom kongresu u Beču i kako je na svih (okolo vlade!) učinilo najljepši utisak, da su Hrvati u tolikom broju prisustvovali. Da bace telicima prašine u oči pišu pravaši katolici da će Hrvati, učesnici kongresa, poći na grob hrvatskih mučenika u Bečko N. Mjesto, da je „zanimanje klera za hrvatsko pitanje veliko“ itd.

† **Marija Ile** preminula je popodne u 1 sat. Bila je dobra i uzor djevojka. Pokojnici bila laka zemlja!

Obavijesti Uredništva.

Gosp. dop. — Omiš. Radi dobivenih informacija o prilikama omiškim, propuštamo za sada kritizovanje. Gosp. dopisnici nek pišu jasno i veoma kratko. Gosp. X. — Sinj. Svakako u narednom. Gosp. dop. — Podgora. U narednom br. Zdrav. Gosp. John Cović pok. Mije — Auckland Dargaville plaćeno do 30/6 1913.

Javna zahvala.

Prigodom smrti našeg milog **Aleksandra**

imamo da zahvalimo najprije visoko prečasnom gosp. protonamjesniku Konstantinu Krstanoviću, našem dobrom parohu, koji je bio uvijek i pri zadnjem času kod našeg dobrog Aleksandra utješljivom predusretljivosti, a napose zahvaljujemo našim dobrim prijateljima i znancima, koji su priložili vijence u znak prijateljstva i kumstva, kako slijedi: Vicko Perša, Nikola Slavić iz Knina, Viktor Merlak zet, obitelj Matulja, ožalošćeni prijatelji, obitelj Todora Kukulja, društvo teretnika slagara, Jozo Baranović, Nikola Bašić-vlakovogja, Ante Zrinski zet; te napokom ostajemo harni svim onima, koji su da počaste pokojnikovu uspomenu darovali Javnoj dobrotvornosti, i nek svima Bog naplati trostrukom nagradom.

Šibenik, 12 septembra 1912. **Marica Njeguš**, majka, **Petar, Nikola, i Ilija**, braća; **Jovanka, Mile, Cvijeta, i Simeuna**, sestre,

„SVOJ SVOME.“

UZAJAMNO OSJEGURAVAJUĆA

„BANKA „SLAVIJA“ u PRAGU. „

NAJVEĆI OSJEGURAVAJUĆI SLAVENSKI ZAVOD.

PREPORUČA SE P. N. OPĆINSTVU OVAJ NAJVEĆI SLAVENSKI OSJEGURAVAJUĆI ZAVOD. UVJETI NAJPOVOLJNIJI RAVNATELJSTVO MISLI USPOSTAVITI ZASTUPSTVO U DALMACIJI. — VEĆ OSNOVANA ZASTUPSTVA: BEČ, BRNO, LJUBLJANA, LAVOV, ZAGREB, SARAJEVO I KRAKOV.

Uplaćeni kapital 200 miliona Kr. Rezervni fond 60 miliona Kr. 1-3

SVOJ SVOME!

ZIMSKJE I LJETNJE MAJE
po uzoru ratne mornarice,
podgaće (mudante) iz same vune pletene kao i maje uz cijenu:
zimске maje . . . po K 6-50
zimске podgaće . . . po K 7-
ljetnje maje . . . po K 3-
Šalje uz poštansko pouzeće
ANTE TRANFIĆ — PULA.

Pozor! 50.000 para postola.

4 para postola stoji samo K 8-50.

Radi slabog plaćanja povjerenom mi je od više većih tvornica, da rasprodam ispod proizvajalačke cijene veliku zalihu postola. Prodajem stoga **2 para postola za gospodu i 2 para postola na uzice za gospodje**, žute ili crne kože, galoširane sa jakim nabijenim kožnatim poplatom, veoma elegantne, najnovija izradba, veličina po broju.

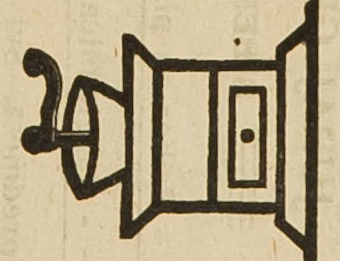
— Sva četiri para stoji samo Kruna 8-50. —

Razašilje pouzećem.

S. URBACH „Izvoz postola“ **Krakau** Broj 208.

Promjena dozvoljena. Za neodgovarajuće vraća se novac.

Oprezno odbijajte slične o-mote, koji nijesu „Pravi Franck“.

Kod kupevanja „Pravog Francka“ izvolite paziti na ovaj tvornički znak.

Proizved najboljih domaćih sirovina.

Tvornica u Zagrebu.

SE NE VRAĆAJU. — POŠILJKE NEPLANE PRIMAJU SE. — E RAČUNAJU 16 PA- ETIT RETKU, A ZA TA PO POGODBI. NJA I ZAHVALE 20 A PO RETKU. —

INAJSTIĆ. Ilijadica i drugovi

ponos Milanaca ipatičan, kao što ki ponos, ali je ostojan divljenja, in; on je plamen, e, on je moralna čudnovatu aktiv- aj radi mnogih ajživahniji, naju- je, -duguje svoj

visiti, ako mogli alno čuvstvo, naći alijani bili psiho- samo prema svom nego najvećma evo to je baza a.

na logično izviru, gi tijekovi unu- ke. Nacionaliste ferentni naprama politike i nekomu iga kao ispraznim vcima. Sada, a da e pred nekoliko istellini objeloda- lia“ nekoliko čla- rugi irendetizam“, upirao u dužnost, pitanja Podneva oslobodimo one manja, a svi znaju, u svojoj veoma knjigama, u kon- na, nije nikad za- itanja i probleme je razlika izmegju e bave ovim pro- cijonalista), samo ene stranke kon- života cilj samoj vlja svrhu nacije n naime hoće — njegovu misao, a

seoske djece s kojom ptica, razuzdan kao šao čas poslan od sposobnost stvaranja razvijati, učiti zanat, umjetnički izražaj. iti preslice s konča- u vretencu izdupsti rno olova, da zvuči aricu ili dragu kojoj e vježbati se gradeći Bosne, što je stradao kiteći je izragjenom ma. Ta drvena obuća a starcu: žuljala je ar onda načini šljaku buvene; u toj prvaj rirode momče je po- o osjećanje forme i ičku inteligenciju. Za- ića, Antu Starčevića, izrezujući ih u drvetu; ije u drvetu, zatim u

om čudotvorcu čak i gje u zadarskom „Na- o darovitom pastiru, iine poticao je vigje-

putu ispunjavanja tog zavjeta. Borba za oslobo- gjenje bila nam je jedanput sa samom Turskom. Bila je teška, ali jednostavna i jednostrana. Sad je zamršenija i na više strana. Naš narod imade danas proti sebi svu Europu i njezinu humanitar- nu lukavost i diplomatsku sofisticirku vještinu. Sad Berchtoldi, sad Izvolski, sad Kiderlen-Vehteri il Betman-Helvegi (i kako se još zovu ovi zagova- ratelji mirnog rata) upliću svoje vješte prste u potku i osnovu naše narodne sudbine, ne dajući nam da satkamo i dovršimo pasmo narodnog oslo- bogjenja i napišemo zadnju stranicu narodne epo- peje. Evropske velike države po advokatsku mrse

toza govore, dok jednjama to nije, mi ce u to- likom opsegu ikada biti za Slovence same, još manje za sviju nas na Jugu. Poduprti našim razlozima digosmo svoj glas onda protiv općeg glasa slovenskih rodoljubnih krugova, svjedočujući, da bi se (još onda) inalo nas- tojati i tražiti, da se pitanje slovenskog (slovensko- hrvatskog) svenčilišta spoji sa onim talijanskog, da se jedno bez drugog ne smije da rješava. Nijesu nas onda shvatili i neki digoš se protiv nas, osugujući naša postupanje kao nerodoljubno i vraćahu nam list zbog toga. Čitamo sad po novinama, da je mladi slov. li-

Jer mi smo generacija velike narodne sinteze, i naš je zadatak integralni nacionalizam, bez popu- štanja, bez koncesija, bez pocijepanosti. Iz svakog uvjerenja hoćemo da povučemo sve konsekvencije misli i djela. i mi ni u čemu ne možemo da osta- nemo na po puta. Krajnje dosljedni, u radu za Naciju ne smijemo držati ništa odviše drskim ili pretjeranim ili nemogućim. Nakon toliko stoljetnih procesa beskonačne diferencijacije našega roda, mi hoćemo jedan definitivn proces integracije, koji će sve različnosti lokalne, provincijalne, imenske i državopravne da stopi u širokoj har-

OBJAVA

Čast mi je staviti do znanja mojim štovanim mušterijama i cienjenom občinstvu da sam moj „Hotel Krka“ premjestio na njegovo staro mjesto, to jest gdje se je u zadnje vrijeme nalazio „Hotel Velebit“ koji sada prestaje.

Preporuča se naklonosti starih prijatelja i cienjenog občinstva, koji će u „Hotelu Krka“ naći sve najmodernije konforte.

Sa veleštovnjem
FRANE CRLJENKO

MARKO MARKOVINA

SPLIT —
TELEFON 93.

Skladište i zastupstvo
Peći i šparherda,

Eternita,
Cijevi, dimnjaka i pločica
keramike □

Stakala, prostih i ornamen-
talnih □

Papendeka tankog i debeloga
Zahoda porculane i t. d. 40

OGLAS

Gradjevno Poduzeće

Petar Blasoffi & Frano Škoton
Ispitani nadzidarski majstor u ŠIBENIKU

poduzimlje svaku vrst gradjevnih radnja i popravaka. Specijalista u gradnji štednjaka (Sparherda) i peći za sobe.

Poduzimlje čvrste radnje u cement beton (Eisenbeton) bez potrebe željeznih greda, sa posebnom kancelarijom za nacрте i trebov-
nike u kući Pasini put Suda. 27

HRVATSKA VJERESIJSKA BANKA — PODRUŽNICA ŠIBENIK

Centralka DUBROVNIK. Podružnica u SPLITU i ZADRU - DIONIČKA GLAVNICA Kr.
2.000.000 - PRIČUVNA ZAKLADA U PRITIČCI 250.000

BANKOVNI ODJEL

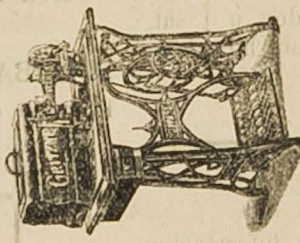
PRIMA ULOŽKE NA KNJIŽICE U KONTO KURENTU I ČEK PROMETU; ESKOMPTUJE MJENICE, OBAVLJA INKASO, POHRANJUJE I UPRAVLJA VRIEDNINE. DEVIZE SE PREUZIMLJU NAJKULANTNIJE. IZPLATE NA SVIM MJESTIMA TU I INOZEMSTVA OBAVLJAJU SE BRZO I UZ POVOLJNE UVJETE

MJENJAČNICA

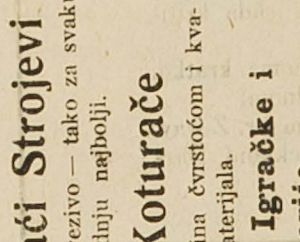
KUPUJE I PRODAJE DRŽAVNE PAPIRE, RAZTERETNICE, ZALOŽNICE, SREĆKE, VALUTE, KUPONE. PRODAJA SREĆAKA NA OBROČNO ODPLAĆIVANJE. OSJEGURANJE PROTI GUBITKU ŽRIE-
BANJA. REVIZIJA SREĆAKA I VRIEDNOSTNIH PAPIRA BEZPLATNO. UNOVČENJE KUPONA BEZ ODBITKA.

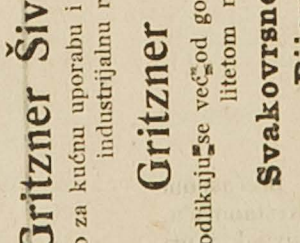
PAPIRNICA
JURAJ GRIMANI
ŠIBENIK

Gritzner Šivaći Strojevi
Kao za kućnu uporabu i vezivo — tako za svaku industrijalnu radnju najbolji.

Gritzner Koturače
odlikuju se već od godina čvrstoćom i kva-
litetom materijala.

Svakovrsne Igračke i Bijouterije.

52-41
Automatična olovka i pera

Centkala

PIO TERZANOVIĆ

Šibenik

Velika zaliha za ljetnu sezonu

MUŠKIH ODIJELA

Najmodernijeg kroja uz vrlo

umjerene cijene

52-40

NE BOJI SE UTAKMICE.

PRVA ZAGREBAČKA TVORNICA

pečata iz mjedi i gume za urede. — Tvornica email-tabla i tablica.

Strojevi za numeriranje i t. d.

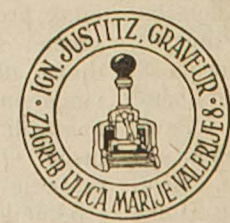
Glavno zastupstvo za Dalmaciju: 34

Petrić Ljubomir - Split

Centkala

PRVA ZAGREBAČKA TVORNICA

pečata iz mjedi i gume za urede. — Tvornica email tabla i tablica.

Strojevi za numeriranje i t. d.

Glavno zastupstvo za Dalmaciju: 32

Petrić Ljubomir - Split